

Uuden Suomen haastattelu 14.4.1968 ja NL:n moitteet Keinoselle

Uusi Suomi-lehti julkaisi 14.4.1968 puolustusvoimain komentaja Yrjö Keinosen 20 kysymystä sisältävän haastattelun ”**Puolustuskykyä kehitetään rajoituksista huolimatta**”. Tämä haastattelu aiheutti Neuvostoliiton taholta Keinoseen kohdistuvan terävän arvostelun.

Seuraavassa on haastattelusta lainattu neljän kysymyksen vastaukset, joista ilmenee Keinosen näkemys puolustuslaitoksen tehtävistä ja YYA-sopimuksen sotilaallisesta merkityksestä. Tekstissä on selvyuden vuoksi korostettu kohdat, jotka neuvostoliittolaisia olivat ärsyttäneet. Vastausten jälkeen kerrotaan NL:n reaktiosta ja Kekkonen suhtautumisesta Keinoseen.

”1. Miten määrittelette Suomen tasavallan puolustusvoimien sotilaallisen tehtävän?”

Puolustusvoimien sotilaallisena tehtävänä on rauhan sekä vieraiden valtioiden välisen sodan aikana

- huolehtia yhteistoiminnassa muiden valvontaviranomaisten kanssa maa- ja merialueiden sekä ilmatilan valvonnasta koko valtakunnan alueella, sekä

- ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin valtakunnan alueellista koskemattomuutta sekä puolueettomuutta vastaan kohdistuvien loukkausten estämiseksi.

Sodan aikana tehtävänä on

- puolustaa valtakunnan aluetta sekä estää sen kautta tapahtuvat hyökkäykset niin, että kansan elinmahdollisuudet voidaan turvata ja oma toimintavapaus säilyttää.

Näiden päätehtävien suorittamisen edellytyksinä ovat koulutukseen, puolustusvoimien varautumiseen, suunnitteluun ja valmiuden ylläpitämiseen sisältyvät tehtävät. Niiden ohella puolustusvoimille on annettu laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamista sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämistä tarkoittavia tehtäviä.

...

4. Onko maavoimien a) koulutuksellinen, b) aseistuksellinen ja c) liikekannallepanovalmius sellainen kuin edellä suoritettu tehtävämäärittely edellyttää? Jos siinä on toivomisen varaa, niin missä edellä luetelluissa kohdissa?

Maavoimiin kuuluu useita aselajeja, joille asetettavat vaatimukset ovat teknisten ym. eroavuuksien vuoksi hyvinkin erilaisia ja eri tasoisia. Täydellinen vastaus tähän kysymykseen muodostuisikin perin laajaksi, joten tässä yhteydessä voidaan esittää vain eräitä keskeisiä näkökohtia.

Koulutuksen osalta tilanne on yleensä hyvä ja kehittymässä yhä parempaan suuntaan. Pyrimme mm. siihen, että

- varusmiesten käyttöä koulutuksen kannalta toisarvoisiin tehtäviin voitaisiin vähentää käyttämällä tätä tarkoitusta varten palkattua henkilöstöä nykyistä enemmän,

- reservin upseereiksi koulutettavien palvelusaikaa pidennettäisiin 12 kuukaudeksi ja

- teknillisesti vaativiin erikoistehtäviin saataisiin nykyistä enemmän värvättyä miehistöä.

Me pystymme aseistamaan välttävästi maavoimien koko koulutetun reservin. Aseistuksen kehittämisen tarkoituksena on varustaa rajoitettu osa maavoimista mahdollisimman nykyaikaisesti ja muu osa, paikallisjoukot, vanhemmalla välineistöllä. Näin on pakko menetellä yleisesti vauraammissakin maissa. Tällä hetkellä on tilanne mm. panssarintorjunnan, kenttätykistön ja panssariaseen osalta saatu kehittymään varsin myönteisesti. Jalkaväen kevyt aseistus on käynnissä. Lisäksi ovat ohjelmassa tärkeimmillä sijoilla ilmatorjunta-aseiden, johtamisvälineiden, kiinteiden rannikkotykkien, vesistö- ja muun erikoisliikuntavälineistön sekä ampumatarvikkeiden hankinnat.

Liikekannallepano vaatii aina aikaa, jonka lyhentämisellä on luonnolliset rajansa. Selvällä ja jyrkennetyllä joukkojen perustamisen kiireellisyysjärjestyksellä ja materiaalin hajavarastoinnilla pyrimme lyhentämään tämän ajan minimiinsä.

...

5. Onko meillä rauhan aikaisia sotilaallisia velvoitteita suhteessa muihin valtioihin?

Koska olemme valinneet puolueettomuuden turvallisuuspoliittiseksi linjaksemme, meillä ei voi olla sotilaallisia velvoitteita muihin valtioihin nähden rauhan aikana. Vieraiden valtioiden välisen sodan aikana noudatamme luonnollisesti puolueetonta valtiota koskevia kansainvälisen oikeuden määräyksiä.

YYA-sopimuksessa me olemme sitoutuneet kaikkiin käytettävissä olevin voimin puolustamaan maamme aluetta. Tämä ei aiheuta suoranaista velvoitetta minkään määrätyn tasoisen puolustuspotentiaalin luomiseksi ja yllä pitämiseksi rauhan aikana. Voidaksemme kuitenkin johdonmukaisesti noudattaa sitä turvallisuuspolitiikkaa, jolla YYA-sopimuksen perimmäinen tarkoitus voidaan saavuttaa, meidän on muun muassa jo rauhan aikana luotava edellytykset alueemme puolustamiselle ja sen kautta tapahtuvan hyökkäyksen estämiselle. Tämä sama vaatimus on tietenkin johdettavissa jo itsenäistä valtiota koskevista yleisistä velvoitteista...

8. Mikä on mielestänne ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen merkitys maanpuolustuksen kannalta?

YYA-sopimuksen merkitys on ennen muuta poliittista laatua, sehän ei ole mikään sotilasliittosopimus. Mutta politiikkaan vaikuttavat yleensä monet tekijät, myös sotilaalliset ja tämä koskee YYA-sopimustakin. Tällainen sotilaallinen taustatekijä Neuvostoliiton näkökulmasta on maan luoteisrajan turvallisuus. Neuvostoliiton etujen mukaista on, ettei Suomen alue joudu kolmannen valtion haltuun käytettäväksi tulialueena Neuvostoliittoa vastaan. Mutta tämä on myös Suomen etujen mukaista, joten mahdollisuuden eliminoiminen on molempien sopimuspuolten yhteinen intressi. Samoin molempien maiden etujen mukaista on, että Suomi hoitaa itse alueensa puolustuksen. Puolustuskykymme tulee olla riittävän vahva estämään jo ennakoitua joutumisemme mukaan kriiseihin ja sitä tietä ehkä suursodan jalkoihin.

Sopimuksen sotilaallinen sisältö on identtinen Suomen puolueettomuuden asettamien kansainvälisen käytännön mukaisten velvoitusten kanssa. Tasavallan presidentti Urho Kekkonen totesi YYA-sopimuksesta puhuessaan 29.11.1965: ”Suomi on sitoutunut puolustamaan alueensa koskemattomuutta omien rajojensa sisäpuolella, minkä se tietenkin tekee joka tapauksessa ilman sopimustakin.” Puolueettomuuspolitiikan kanssa ei ole ristiriidassa sopimukseen sisältyvä

avunannon mahdollisuus, sillä jokainen valtio, joka joutuu hyökkäyksen kohteeksi, on tietenkin oikeutettu tarvittaessa pyytämään apua.

Suomen kannalta on tärkeätä, että avunanto on kytketty tarpeeseen. Mikäli Suomi hoitaa puolustuksensa niin, ettei avunannon tarvetta synny, jää sopimuksen sotilaallinen merkitys kokonaan sen poliittisen, puolueettomuuslinjamme mahdollistavan merkityksen varjoon.”

* * *

Tätä episodua **Juhani Suomi** on kuvannut kirjassaan ”Taistelu puolueettomuudesta, Urho Kekkonen 1968 - 1972” (Otava 1996) seuraavasti:

”Ylipäättään Kekkosen ja puolustusvoimain johdon suhde näyttää kolmannen presidenttikauden alussa olleen jopa yllättävän tasapainoinen Keinosen edeltäjän komentajavuosiin verrattuna. Kekkonen oli tyytyväinen Keinosen aloittamaan varusmiesten aseman parantamiseen sekä armeijan suhdetoiminnan uudistuksiin ja kannusti tätä jatkamaan samalla linjalla. Vuoden 1968 aikana vain muutama varjo lankesi sopusointuisen suhteen ylle. Niistä yhden aiheutti PV-ohjelman (Tässä Suomella virhe; pitää olla kirjanen ”Puolustuskykymme materiaallinen perusta 1968”) julkaiseminen ilman, että sen sisällöstä olisi etukäteen informoitu presidenttiä. Kekkonen ei näytä tällä kertaa reagoineen, mutta epäilemättä hänen mieleensä palasivat korkeiden upseerien aiemmat yritykset ohittaa hänet: alkaisivatko ne uudelleen?

Toisen varjon heitti neuvostohallitus, joka Stepanovin välityksellä kääntyi luottamuksellisesti Kekkosen puoleen arvostellen Keinosta. Kritiikin aiheena oli tämän 14.4.1968 Uudessa Suomessa julkaistu haastattelu, jossa komentaja oli todennut muun muassa, että ”YYA-sopimuksen merkitys on ennen muuta poliittista laatua, sehän ei ole mikään sotilasliittosopimus”.

Ärtymystä Moskovassa oli herättänyt myös väite, ettei Suomella puolueettomana maana ollut rauhan aikana sotilaallisia velvoitteita muihin valtioihin nähden. Terävimmän arvosteltiin Keinosen loppukommenttia: ”Mikäli Suomi hoitaa puolustuksensa niin, ettei avunannon tarvetta synny, jää sopimuksen sotilaallinen merkitys sen poliittisen puolueettomuuslinjamme mahdollistavan merkityksen varjoon.”

Haastattelua luonnehdittiin vahingolliseksi: sen pohjalta saattoi syntyä sellainen ”virheellinen” käsitys, ettei YYA-sopimuksen osapuolilla ollut lainkaan sotilaallisia velvoitteita toisiaan kohtaan ja että sotilaallisen hyökkäyksen uhan ja avunannon tarpeen määritteli yksin Suomi. Kekkoselta pyydettiin ymmärtämystä neuvostohallituksen huolelle, ja esitetty kritiikki toivottiin otettavan huomioon ”Suomen virallisten edustajien mahdollisissa tulevilla lausunnoissa”.